

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Q. 4. An oritur obligatio restituendi ex damno dato per culpam juridicam in officio, vel extra illud, commissam?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

Q. 4. *An oritur obligatio restituendi ex damno dato per culpam juridicam in officio, vel extra illud, commissam?*

Not. Culpa duplex distinguitur, Theologica, & juridica seu civilis. Culpa Theologica est peccatum imputabile, sive mortale, sive veniale: culpa juridica est omissio diligentiae debitae ad cognoscendum, vel cavendum, vel faciendum, vel providendum, ex qua sequitur damnum, sive illa omissio sit peccatum, sive non, de hac sola hic agitur; & triplex est, lata, levis, & levissima. Culpa lata est omissio diligentiae, quam passim in rebus ejusmodi propriis adhibere solent homines diligentes ejusdem conditionis. Levis, est omissio diligentiae, quam adhibere solent diligentiores, & prudentiores ejusdem conditionis. Levissima, est omissio diligentiae, quam soli diligentissimi, & prudentissimi adhibent: ut si quis, v. g. librum sibi commodatum relinquat ante ostium domus, & amittatur, tunc censetur amisisse per culpam latam: si reliquit in cubiculo suo, non obserato ostio, erit culpa levis: si ostium obseravit, sed non advertit an esset bene obseratum, est levissima.

Resp. I. Ex communi sent. extra officium, & contractum non oritur obligatio restituendi damni secuti ex culpa levi, & levissima: quia citra contractum, & officium nemo tenetur majorem diligentiam adhibere in suis operibus ne alteri noceat, quam in similibus casibus

adhibere solent homines ejusdem conditionis diligentes, ac prudentes: nemo enim tenetur esse diligentior, ac prudentior cæteris hominibus diligentibus, & prudentibus ejusdem conditionis, nisi ad id specialiter se obligarit: constat tamen, inquit *Lessius*, esse obligationem restituendi damnum secutum ex culpa lata, nisi constet illam esse prorsus inculpabilem: quia quisque ex justitia tenetur, ne alteri noceat, adhibere in actionibus suis eam diligentiam, quam adhibere solent in ejusmodi actionibus homines ejus conditionis diligentes, ac prudentes; nam quisque jus habet ne sine justa causa, & autoritate sibi inferatur damnum: ergo si non adhibet, non facit id, ad quod tenetur ex Justitia, & sic damnum inde secutum censetur ei voluntarium, & merito imputatur, ac proinde illud tenetur refarcire.

Resp. II. Per se loquendo nemo tenetur in conscientia ad restitutionem propter culpam levem, vel levissimam in officio, vel arte commissam, sed tantum propter latam: *Est communis, aut ferè communis*: quia nemo tenetur in officio, vel professione sua adhibere maiorem diligentiam, & providentiam, quam soleant adhibere diligentes, & prudentes ejusdem professionis: nam nec gravius onus quis vult sibi imponere, dum officium suscipit, vel artem exercet, nec *Resp.* plus ab ipso exigit.

Hinc Advocatus, v. g. qui bona fide præstitit id quod diligentes, & periti Advocati in similibus

milibus

milibus causis præstare solent, non tenetur ad restitutionem, si causâ cadat, eò quòd non præstiterit id, quod diligentissimus præstitisset. Idem dic de Judice, Magistratu, Medico, Architecto, &c.

Dixi, *per se loquendo*, nam si quis profiteatur se diligentio-rem, & peritio-rem aliis, aut diligentissimum, & sic eos qui tales quærunt, ad se pertrahat; istenetur adhibere maiorem, aut etiam maximam diligentiam, & prudentiam: quia id promisit, & ad id se obligavit saltem implicite: unde tenetur resarcire totum damnum ex levi, vel etiam ex levissimâ culpâ secutum, cum non adhibendo maiorem, vel maximam diligentiam peccaverit graviter in re gravi contra pactum saltem implicitum, ideòque gravem iniuriam fecerit.

Porro culpa, quæ dicitur lata in iis, qui officium vel artem exercent, censetur levis in aliis privatis: unde illi dici possunt teneri de culpâ levi comparatè ad alios, qui non tenentur ex officio vel pacto, cum debeant maiorem diligentiam adhibere, quàm si nihil commodi perciperent, vel non ex officio facerent.

Resp. III. Qui præbet consilium in rebus ad suum officium, vel artem pertinentibus, tenetur ad restitutionem ratione culpæ latæ: quia ex officio tenetur in consilio dando adhibere eam diligentiam, & prudentiam, quam adhibere solent in similibus casibus homines diligentes eiusdem professionis: ergo si non ad-

G 1

hibet,

hibet, peccat contra iustitiam; ideóque tenetur ad restitutionem damni ex hac culpa secuti: item tenetur ratione ignorantiae, quia talis ex officio tenebatur hoc scire, & in responso vitare errorem ex quo damnum secutum est: unde meritò censetur causa iniusta damni secuti. Et utrúque patet, ex cap. ult. de injur.

Non tenetur tamen ad restitutionem, qui consultus aperit bonâ fide duntaxat opinionem suam, dicendo ita sibi videri, nec suadendo, ut alter faciat; & à fortiori, si indicet se dubitare: nam tunc, si alter sequatur, suae imprudentiae damnum adscribere debet, modò consultus non habeatur à consulente, peritior, ac prudentior, quàm revera sit. Imò si des consilium in rebus, quæ ad tuum officium non spectant, & quarum parùm peritus es, & alter sciens tuam imperitiam, consilium tuum sequatur, non teneris de damno inde secuto: nam damnum illud sibi imputare debet, & scienti, ac volenti non fit iniuria. Si tamen agitur de damno tertii, ut si suadeas alteri contractum iniustum, velut non restituat, peccas graviter in re gravi, & teneris illi tertio: nam illi tertio, & quidem invito damnum inferis tuo malo consilio. Nec obstat, quòd veritatem inculpatè ignorares; quia nihilominus imprudenter agis: nemo enim nisi imprudenter miscet se consiliis dandis in rebus, quas non intelligit, & sciens, ac volens exponit se periculo

riculo errandi cum damno tertii, quod proinde ei sufficienter est voluntarium, meritoque imputatur. Ita ferè *Lessius*.

Porro hæc Regula juris 62. in 6. *Nullus ex consilio dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur*, intelligitur solum de eo, qui bona fide dat consilium in rebus ad suum officium non pertinentibus, & qui ratione sui muneris, aut statûs peritiam non profitetur, vel nomine fraudis intelligitur culpa lata, quæ ei æquiparatur in Jure.

Q. 5. Ex qua culpa juridica in contractibus oritur obligatio restituendi?

Resp. I. Si contractus cedat in utilitatem solius accipientis, ut in commodato, accipiens tenetur ad restitutionem, si res aliena pereat, vel deterior fiat ex culpa etiam levi, & levissima. At non tenetur, si fecit id, quod diligentissimi, ac prudentissimi in simili re propria conservanda facere solent. Constat, ex l. 18. ff. Commod. & ex Instit. lib. 3. tit. 15. & ex cap. 1. de Commod. Ratio dispositionis Juris est, quia æquitas naturalis postulat, ut is, qui gratis utitur re alterius in suam tantum utilitatem, maximam diligentiam adhibeat, ne pereat, vel deterior fiat. Excipitur precarium, in quo accipiens tenetur solum ex dolo, vel culpa lata, l. 8. ff. de Precario. eò quòd res concessa precario potest à Domino quovis tempore revocari, non autem res commoda: quare